

Últim i brillant Candel

David Castillo

Rúbrica i la Fundació Paco Candel presenten en català "Un ajuntament anomenat Ells", l'última i potser més ambiciosa novel·la de l'escriptor de la Zona Franca

Publicat originalment a Avui Cultura el 22 d'octubre de 2020

<http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/1867376-ultim-i-brillant-candel.html>

Sense tenir l'èxit de les èpoques d'Els altres catalans, del llunyà 1964, i de best-sellers molt populars, la darrera època de Francesc Candel va ser una de les més interessants de la seva dilatada trajectòria. En dona fe Un ajuntament anomenat Ells, l'última i potser més ambiciosa novel·la de l'escriptor de la Zona Franca, que acaben de presentar Rúbrica Editorial i la Fundació Paco Candel coincidint amb el centenari del naixement del memorable narrador i periodista.

Paco Candel era una persona entranyable que, com d'altres de la seva generació, Víctor Alba, Teresa Pàmies o Tomás Salvador, no era un estirat, sinó un home afectuós de mena, proper a tothom, lluny de les patologies narcisistes i maleducades d'avui. Era un espectacle passejar amb ell per les barriades deprimides de la Zona Franca, que tenia tipificades també en el plànol de la seva memòria literària. Quan venia al diari a lliurar l'article setmanal, sempre aprofitava per convidar-te a un cafè, sovint amb el Josep Maria Huertas, o per explicar-te algunes anècdotes sucoses sobre personatges o racons oblidats de la ciutat. Candel va ser un bon escriptor, però com a persona encara va superar l'artista. Es mereixeria un recordatori permanent perquè era únic.

Francesc Candel, en la inauguració d'una exposició que se li va dedicar el maig del 2007, mig any abans de morir (foto de J. Ramos)

Per aquest motiu també il·lusiona aquesta edició catalana d'Un ajuntament anomenat Ells. El 1994 ja no era el lleó polític de l'època de plom, ni l'activista de la Transició, però era un home desinhibit, que parlava d'un futbolista del seu barri o d'un camp perdut en les zones més insalubres del vell Montjuïc com si fossin imatges del paradís. Tot això es recull en l'estil fragmentari en forma de contes d'Un ajuntament anomenat Ells. És el text més llibertari de Candel, una resposta al poder des de la mirada d'un soldat d'infanteria, des de la pietat, amb els desemparats com a protagonistes. El pròleg de l'edició conté un estudi del poeta Carles Duarte i Montserrat, que l'encerta plenament en la contextualització del llibre dins la vasta obra de l'escriptor: "Francesc Candel va ser un gran novel·lista. Deixem-ho així ben clar d'entrada. N'hi hauria prou, per refermar-ho amb rotunditat, d'esmentar tres veritables obres mestres de la seva primera etapa com a narrador: Hay una juventud que aguarda (1956), Donde la ciudad cambia su nombre (1957) o Han matado un hombre han roto un paisaje (1959). Ningú millor que ell va plasmar amb tanta intensitat literària i amb tanta dignitat una realitat social ferida de desemparament que coneixia ben de prop. L'any 2014, però, es va poder publicar una selecció (Oda poètica) de la seva poesia, fins aleshores només coneguda per poemes solts inclosos dins d'altres obres seves, amb força textos d'una gran qualitat anteriors a la seva irrupció en l'escenari literari i que de vegades prefiguren l'autor que emergirà posteriorment. N'és un exemple eloqüent que l'any 1952 escrivís un poema amb el títol A una juventud que aguarda. També a Un ajuntament anomenat Ells apareixen tastos del

Candel poeta. Ara bé, Candel va escriure, a més, teatre, narracions breus, assaig, literatura autobiogràfica..."

Duarte recorda les edicions de la col·lecció Reno, una de les butxaques de Plaza y Janés i l'impacte que va tenir en les nostres llars. En conservo alguns exemplars que em va regalar el mateix Candel, amb notes per a rectificacions i errors tipogràfics. Sempre que fèiem un acte literari me'l trobava com un àngel bo, disposat a aportar en el que fes falta. Sempre s'oferia per ajudar qui fes falta. La seva obra mimetitzava aquest estat de l'esperit i la bonhomia del personatge. Duarte indica que Un ajuntament anomenat Ells és una novel·la brillant, teixida amb mà de mestre del primer al darrer mot, amb una tensió narrativa mantinguda d'una manera excepcional al llarg de tots els esdeveniments que hi van succeint, amb uns personatges –singularment els protagonistes centrals, Cranes i Guiomar– dibuixats amb traços vigorosos, que viuen l'aventura exigent i plena de paranys de l'acció política i que desitgen i estimen des d'una humanitat concreta, en una lluita incessant entre els impulsos i la raó, entre l'ambició, la reflexió i la tendresa. Són aspectes de la personalitat del mestre, que no necessitava triomfar ni fer-se un espai per poder continuar la lluita en el món de l'edició.

Puntualitza el prologuista Duarte que "Un ajuntament anomenat Ells no és una novel·la èpica, d'exaltació heroica dels nous governants. Candel hi basteix un edifici narratiu sòlid, on història i ficció es van encadenant reeixidament i ho fa des de la voluntat de dur la seva literatura un pas més enllà, en una obra excepcional, d'una maduresa i d'una volada insòlites, però radicalment coherent amb la seva aproximació honesta a la condició humana, sense idealitzacions, però amb la tendresa i la complicitat que només poden mostrar els qui coneixen i saben interpretar tots els replècs de l'ànima, en les seves llums i les seves ombres." És un luxe rellegir Francesc Candel.